

แนวทางการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพสตรีในจังหวัดปทุมธานี*

GUIDELINES FOR ENHANCING AND DEVELOPING POTENTIAL OF WOMEN IN PATHUMTHANI PROVINCE

พัชชา เจิงกลิ่นจันทร์, ปิ่นหทัย หนูนวล, กาญจนา รอดแก้ว และ มาดี ลิมสกุล

Patcha Jeungklinchan, Pinhathai Nunuan, Kanchana Roadkaew and Madee Limsakul

คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

Faculty of Social Administration, Thammasat University

Email: patcha26@tu.ac.th, zenpin@hotmail.com, Rkanchana1@gmail.com

and iamwhanka@gmail.com

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาปัญหา ความต้องการ และบทบาทของสตรีในจังหวัดปทุมธานี 2) เพื่อส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพสตรีในจังหวัดปทุมธานี 3) เพื่อการพัฒนาแนวทางการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพสตรีในจังหวัดปทุมธานี โดยการวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) มีกลุ่มเป้าหมาย คือ กลุ่มสตรีในจังหวัดปทุมธานี ผลการศึกษาพบปัญหาและความต้องการของกลุ่มสตรีทั้ง 4 กลุ่ม คือ การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานสินค้า และผลิตภัณฑ์ ประชาสัมพันธ์สินค้า และเพิ่มมูลค่าสินค้า จึงส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพกลุ่มสตรีด้วยการอบรมเชิงปฏิบัติการเสริมเทคนิคและทักษะที่แต่ละกลุ่มต้องการ การศึกษาดูงาน การสำรวจตลาด การออกแบบบรรจุภัณฑ์ และพัฒนาการประชาสัมพันธ์ งานวิจัยนี้มีข้อเสนอแนะ 3 ระดับ คือ ระดับบุคคล กลุ่ม และนโยบาย ประกอบด้วย การส่งเสริมศักยภาพสตรี การสร้างการมีส่วนร่วมของสตรีหลายช่วงวัย การส่งเสริมและพัฒนาเครือข่ายสตรี และการส่งเสริมบทบาทสตรีในการพัฒนาชุมชน รวมทั้งการพัฒนาหลักสูตรระยะสั้นที่มีความยืดหยุ่นสอดคล้องกับความต้องการของสตรี

คำสำคัญ: ส่งเสริมพัฒนาสตรี; ศักยภาพสตรี; กลุ่มสตรี

ABSTRACT

The purposes of this study are 1) to study the problems, needs and roles of women in Pathum Thani province. 2) to promote and develop the potential of women in Pathum Thani province. 3) to develop guidelines on promotion and develop the potential of women in Pathum Thani province, using action research. The target groups are women groups in Pathum Thani province. The study found that most problems that occurred in the 4 women

* Received April 11, 2023; Revised August 22, 2023; Accepted August 23, 2023

groups within a community engaging in agricultural product processing aforementioned are quality and standard of goods and products. There is a need for product improvement, product promotion and adding value to the products, promote and develop the potential in all 4 locations through workshops. This would enhance the technical skills of each group. There is also a need for field studies, market surveys, packaging design and public relations development. This study presents the suggestions in three levels; individual, group and policy which consists of empowering women, building the participation of women across generations, supporting the development of women's networks, and promoting the women's role in the community, including the development of flexible short courses related the needs of women.

Keywords; Promotion and Development of women; Potential of Women; Women group

บทนำ

ในช่วงที่ผ่านมาประเทศไทยต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม และข้อจำกัดหลายประการ อันเนื่องมาจากสถานการณ์แพร่ระบาดของโควิด 19 ที่ไม่เพียงแต่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพในระดับบุคคลเท่านั้น แต่ยังส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจและสังคม ทั้งในระดับบุคคล ครอบครัว กลุ่ม และชุมชน โดยข้อมูลจากสำนักงานสถิติแห่งชาติชี้ให้เห็นว่า ผู้ได้รับผลกระทบโดยตรงอย่างเฉียบพลันจากสถานการณ์ดังกล่าวมีประมาณ 9.88 ล้านคน เป็นกลุ่มแรงงานนอกระบบและแรงงานที่ได้รับค่าจ้างเป็นรายวัน และกลุ่มผู้มีรายได้น้อย แต่มาตรการช่วยเหลือเยียวยาจากภาครัฐรองรับแรงงานนอกระบบเพียง 3 ล้านคนเท่านั้น นั้นหมายความว่า แรงงานนอกระบบอีกจำนวนไม่น้อยเข้าไม่ถึงการเยียวยาจากภาครัฐ และหนึ่งในนั้น คือ แรงงานนอกระบบที่เป็นผู้หญิง ซึ่งอาจทำงานรับจ้างหรืองานบริการที่ได้รายได้เป็นรายวัน รวมถึงผู้หญิงที่เป็นกลุ่มเกษตรกรรายย่อย โดยข้อมูลจากสมาคมเครือข่ายโกลบอลคอมแพ็กแห่งประเทศไทย ชี้ให้เห็นว่า 60% ของการจ้างงานของผู้หญิงนั้นอยู่นอกระบบเศรษฐกิจ โดยมีข้อจำกัดในการคุ้มครองจากการเลิกจ้างและการคุ้มครองทางสังคม อีกทั้งช่องว่างรายได้ระหว่างเพศชายและหญิงนั้น อยู่ที่ 16% ทำให้ผู้หญิงเสี่ยงต่อภาวะเศรษฐกิจที่ตกต่ำ

ปัญหาที่เกิดขึ้นกับผู้หญิงจึงเป็นปัญหาระดับชาติที่หลายฝ่ายต้องร่วมมือกันในการแก้ไข โดยประเทศไทยได้รับเอาแนวทางจากสหประชาชาติซึ่งได้กำหนดเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) ภายในระยะเวลา 15 ปี (พ.ศ. 2558 - 2573) ซึ่งประกอบด้วย 17 เป้าหมาย และหนึ่งในนั้น คือ การบรรลุความเสมอภาคระหว่างเพศและให้อำนาจของผู้หญิงและเด็กหญิงทุกคน (Achieve gender equality and empower all women and girls) รัฐบาลจึงได้กำหนดนโยบายเพื่อพัฒนาสตรีไปสู่ลักษณะที่พึงประสงค์ ทั้งคุณลักษณะส่วนตัว ชีวิต ครอบครัว การมีส่วนร่วมในสังคม การขับเคลื่อนเศรษฐกิจในชุมชน เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน และกำหนดแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาสตรี พ.ศ. 2560 – 2564 ซึ่งประกอบไปด้วย 5 ยุทธศาสตร์ ได้แก่ 1. ปรับเปลี่ยนเจตคติของสังคมในประเด็นความเท่าเทียมกัน

ระหว่างหญิงชาย 2. เสริมพลัง เพิ่มบทบาทการมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาสังคมและคุณภาพชีวิตแก่สตรีทุกกลุ่มและทุกระดับ 3. พัฒนาเงื่อนไขและปัจจัยเอื้อต่อการพัฒนาสตรีที่มีประสิทธิภาพและเสมอภาค 4. กำหนดมาตรการเฝ้าระวังจัดปัจจัยเสี่ยงต่อการพัฒนาสตรีที่มีประสิทธิผลและเสมอภาค และ 5. สร้างความเข้มแข็งของกลไกและกระบวนการพัฒนาสตรี

นอกจากนี้ การส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพกลุ่มสตรีที่มีความพยายามในการพึ่งตนเอง ยังเป็นหนึ่งในบทบาทของวิชาชีพสังคมสงเคราะห์ในการสนับสนุนและส่งเสริมศักยภาพสตรี เพื่อนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงที่ยั่งยืน สอดคล้องกับแผนพัฒนามหาวิทยาลัย ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) ที่ระบุถึงบริการวิชาการแก่สังคม โครงการวิจัยนี้จึงเกิดขึ้นโดยคณาจารย์ ประจำคณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ที่เข้าไปมีส่วนร่วมในกลุ่มสตรีในพื้นที่จังหวัดปทุมธานี ด้วยการสนับสนุนจากกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว ซึ่งพื้นที่จังหวัดปทุมธานีเป็นพื้นที่ไม่ไกลจากมหาวิทยาลัยนักเหมาะที่จะสานภารกิจของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ในฐานะสถาบันการศึกษาที่มีบทบาทในการบริการวิชาการสู่การพัฒนาสังคม โดยใช้กระบวนการเข้าไปมีส่วนร่วมในกลุ่มสตรี และมีการดำเนินการกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกันอย่างเป็นรูปธรรม มีการวิเคราะห์ปัญหาและความแตกต่างของกลุ่มสตรีในบริบทที่แตกต่างกันก่อนจึงเข้าสู่กระบวนการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพสตรี ทำให้ตลอดกระบวนการวิจัย กลุ่มสตรีได้เข้ามามีส่วนร่วมในการคิด ริเริ่ม ออกแบบ และดำเนินการให้สอดคล้องกับความต้องการของกลุ่มอย่างแท้จริง การมีส่วนร่วมของกลุ่มสตรีจึงนำไปสู่การผลักดันกลุ่มสตรี เพื่อการพัฒนาชุมชนอย่างจริงจัง ทั้งยังสามารถนำแนวทางการพัฒนาศักยภาพไปต่อยอดในชุมชนอื่นๆ ได้อีกด้วย

วัตถุประสงค์การศึกษา

1. เพื่อศึกษาปัญหา ความต้องการ และบทบาทของสตรีในจังหวัดปทุมธานี
2. เพื่อส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพสตรีในจังหวัดปทุมธานี
3. เพื่อการพัฒนาแนวทางการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพสตรีในจังหวัดปทุมธานี

นิยามศัพท์

แนวทางการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพสตรี หมายถึง ขั้นตอนและวิธีการดำเนินการร่วมกับกลุ่มสตรีในจังหวัดปทุมธานี เพื่อสนับสนุนให้กลุ่มสตรีสามารถค้นพบปัญหา ความต้องการของสมาชิกกลุ่มสามารถร่วมให้ข้อเสนอ ออกแบบแนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยการปฏิบัติที่จะนำไปสู่การรับรู้ เข้าใจศักยภาพความสามารถของสมาชิกในกลุ่มที่ตัวเองเป็นสมาชิก

การส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพ หมายถึง ปฏิบัติการร่วมกับสมาชิกกลุ่มสตรี 4 กลุ่ม ในจังหวัดปทุมธานี ด้วยขั้นตอนการดำเนินการประกอบด้วย การศึกษาปัญหา ความต้องการและบทบาทสตรีในพื้นที่ การเข้าร่วมปฏิบัติการกับสมาชิกตามข้อเสนอในโครงการของแต่ละชุมชน และการพัฒนาแนวทางการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพสตรีในจังหวัดปทุมธานีโดยการถอดบทเรียนร่วมกันของสมาชิกกลุ่ม

กลุ่มสตรี หมายถึง กลุ่มที่มีการปฏิบัติงานในชุมชนที่เข้าร่วมโครงการวิจัยปฏิบัติการแนวทางการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพสตรี จังหวัดปทุมธานี มีการรวมตัวของสมาชิกในชุมชน อาจเป็นผู้หญิง หรือผู้ชายในฐานะสมาชิก แต่มีเป้าหมายหลักคือ ผู้หญิงในการรวมกลุ่มเพื่อดำเนินกิจกรรมที่มีเป้าหมายการทำงานและมีกิจกรรมร่วมกับสมาชิกอย่างต่อเนื่อง ประกอบด้วย 1. กลุ่มสตรีบ้านคลองบางโพธิ์ แปรรูปผลผลิต ตำบลคูขาง อำเภอลาดหลุมแก้ว 2. กลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปผลผลิต หมู่ 8 ตำบลคลองหก อำเภอลองหลวง 3. กลุ่มแปรรูปผักตบชวาคันธีพาร์ค 15 ตำบลบางเตย อำเภอสามโคก และ 4. กลุ่มแม่บ้านแสงตะวัน ผ้าใยกล้วยบัวหลวง ตำบลกระแซง อำเภอสามโคก

แนวคิดที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดเกี่ยวกับการส่งเสริมและพัฒนาสตรี

ยุทธศาสตร์การพัฒนสตรี พ.ศ. 2560 – 2564

กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนสตรี พ.ศ. 2560 – 2564 โดยมีวิสัยทัศน์การพัฒนสตรี คือ “สร้างสังคมเสมอภาค ปราศจากการเลือกปฏิบัติ สตรีมีคุณภาพชีวิตที่ดี มั่นคงปลอดภัย ร่วมสร้างชาติ นำสมัย” ซึ่งประกอบไปด้วย 5 ยุทธศาสตร์ ดังต่อไปนี้

ยุทธศาสตร์ที่ 1 ปรับเปลี่ยนเจตคติของสังคมในประเด็นความเท่าเทียมกันระหว่างหญิงชาย

ยุทธศาสตร์ที่ 2 เสริมพลัง เพิ่มบทบาทการมีส่วนร่วม เพื่อพัฒนาสังคมและคุณภาพชีวิตแก่สตรีทุกกลุ่มและทุกระดับ

ยุทธศาสตร์ที่ 3 พัฒนาเงื่อนไขและปัจจัยเอื้อต่อการพัฒนสตรีที่มีประสิทธิภาพและเสมอภาค

ยุทธศาสตร์ที่ 4 กำหนดมาตรการเฝ้าระวัง ขจัดปัจจัยเสี่ยงต่อการพัฒนสตรีที่มีประสิทธิผลและเสมอภาค

ยุทธศาสตร์ที่ 5 สร้างความเข้มแข็งของกลไกและกระบวนการพัฒนสตรี

การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของสตรีในการพัฒนา

องค์การสหประชาชาติมีแนวคิดในการดึงผู้หญิงเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนา หรือเรียกว่า “ผู้หญิงกับการพัฒนา” โดยกระบวนการและบทบาทในการมีส่วนร่วมของผู้หญิงในการพัฒนา ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ต่อไปนี้

1. การมีส่วนร่วมในการริเริ่มโครงการ เพื่อพัฒนาและแก้ไขปัญหาที่เกี่ยวข้องกับตนเอง โดยเริ่มจากการตระหนักถึงปัญหา วิเคราะห์ปัญหา จัดลำดับความสำคัญของปัญหา และหาแนวทางการแก้ไขปัญหา ซึ่งอาจทำในระดับบุคคล กลุ่ม หรือชุมชน ก็ได้

2. การมีส่วนร่วมในการวางแผนโครงการ เพื่อให้โครงการเป็นไปตามวัตถุประสงค์นั้นเป็นขั้นตอนที่ทำให้ผู้หญิงเห็นปัญหาและรู้สึกถึงการเป็นเจ้าของโครงการที่จะนำไปสู่การแก้ปัญหาาร่วมกัน

3. การมีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการ ซึ่งนอกจากผู้หญิงที่ประสบปัญหาดังกล่าวจะเป็นผู้ดำเนินการโครงการแล้ว การแสวงหาทรัพยากร และดึงการมีส่วนร่วมจากเครือข่ายที่เกี่ยวข้องจะทำให้การดำเนินการโครงการประสบความสำเร็จมากขึ้นด้วย

4. การรับแผนของโครงการ เป็นการรับโครงการที่ถูกส่งต่อมา ทั้งนี้เนื่องจากหลายโครงการส่งผลต่อบุคคล กลุ่ม ชุมชน และสังคม ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องจึงต้องรับแผนของโครงการนั้นมาดำเนินการต่อ

5. การมีส่วนร่วมในการประเมินและสรุปโครงการ เป็นการสรุปโครงการร่วมกัน และนำไปสู่การปรับปรุงพัฒนาโครงการต่อไป

จากแนวคิดเกี่ยวกับการส่งเสริมและพัฒนาสตรี คณะผู้วิจัยนำมาเป็นแนวคิดหลักในการดำเนินการโครงการเพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์การวิจัย โดยการกำหนดกระบวนการและบทบาทในการมีส่วนร่วมของผู้หญิงในการพัฒนาถูกนำมาปรับในกระบวนการวิจัยในครั้งนี้ด้วย

แนวคิดการเสริมพลังอำนาจ

สำหรับโครงการวิจัยนี้ ใช้การเสริมพลังอำนาจทั้งในระดับบุคคล กลุ่ม และชุมชน โดยการเสริมพลังในแต่ละระดับ คณะผู้วิจัยนำหลักการสำคัญมาใช้ ดังนี้

การเสริมพลังระดับบุคคล เป็นการเสริมพลังให้บุคคลมีความมั่นใจในตนเอง และพัฒนาความรู้ทักษะที่เกี่ยวกับสภาวะจิตใจและสังคม โดยใช้วิธีการในการเสริมพลังระดับบุคคล โดยการเสริมทักษะด้านการสื่อสาร และทักษะสัมพันธ์ทางสังคม การเสริมสร้างความมั่นใจให้กับบุคคล การต่อรองเรื่องราวการการพิทักษ์สิทธิ การสร้างจิตสำนึก การสร้างเครือข่าย และการเสริมพลังอำนาจร่วมกัน

ส่วนการเสริมพลังอำนาจระดับกลุ่ม ทำให้บุคคลเกิดพลังอำนาจในการเปลี่ยนแปลงตนเองผ่านการทำงานแบบกลุ่ม โดยเริ่มจากการใช้แนวคิดจิตสำนึกให้บุคคลตระหนักถึงปัญหาร่วมกันของกลุ่มนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงและพัฒนากลุ่มร่วมกัน โดยมีขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1. การจัดตั้งกลุ่ม
2. การสร้างสัมพันธภาพให้เกิดการสนับสนุนกันของกลุ่มสมาชิก
3. การกำหนดข้อตกลงเกี่ยวกับกลุ่ม
4. การเตรียมการประเมินและวิเคราะห์สถานการณ์ กำหนดประเด็นในกลุ่ม
5. การวางแผนการดำเนินการกลุ่ม
6. การสนทนาเพื่อตั้งคำถามและทบทวนตนเอง
7. การดำเนินการตามข้อตกลง
8. การทบทวนการดำเนินการกลุ่มร่วมกัน
9. การประเมินปัญหาหรือสถานการณ์ใหม่
10. การวิเคราะห์ปัญหาหรือสถานการณ์ใหม่ร่วมกัน
11. การตัดสินใจและวางแผนการดำเนินงานต่อ

การเสริมพลังระดับชุมชน เป็นการพัฒนาคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชน ซึ่งเป็นกระบวนการที่สามารถทำไปพร้อมกับการเสริมพลังบุคคลและกลุ่ม โดยการเสริมพลังอำนาจระดับชุมชน มีขั้นตอนดังนี้

1. การศึกษาชุมชนด้วยตนเอง เพื่อให้สมาชิกเห็นถึงสถานการณ์ ปัญหา และความต้องการของชุมชนนำไปสู่การมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายในการพัฒนาและแก้ปัญหาในชุมชนร่วมกัน
2. การร่วมแรงร่วมใจสร้างทีม เพื่อให้สมาชิกตระหนักถึงการรับผิดชอบต่อชุมชน และรู้สึกเป็นเจ้าของชุมชนร่วมกัน
3. การสร้างชุมชนให้เกิดพลัง ผ่านทุนชุมชน ความร่วมมือกันในชุมชน เพื่อนำไปสู่ความเข้มแข็งในการจัดการปัญหา

แนวคิดการเสริมพลังอำนาจจึงก่อให้เกิดการวิเคราะห์ปัญหาและความต้องการของกลุ่มสตรี และนำไปสู่การวางแผนพัฒนาสตรีให้สอดคล้องกับความต้องการในระดับบุคคล กลุ่ม และชุมชน และเป็นการดำเนินการเพื่อส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพของกลุ่มสตรีต่อไป

เครื่องมือและวิธีการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action research) มีกลุ่มเป้าหมาย 4 กลุ่ม ได้แก่ 1. กลุ่มสตรีบ้านคลองบางโพธิ์ แปรรูปผลผลิต ตำบลคูขวาง อำเภอลาดหลุมแก้ว 2. กลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปผลผลิต หมู่ 8 ตำบลคลองหก อำเภอลองหลวง 3. กลุ่มแปรรูปผักตบชวาคันทรี่พาร์ค 15 ตำบลบางเตย อำเภอสามโคก และ 4. กลุ่มแม่บ้านแสงตะวัน ผ้าใยกล้วยบัวหลวง ตำบลกระแซง อำเภอสามโคก

การดำเนินการแบ่งเป็น 3 ช่วงเวลาต่อเนื่องกัน รวมทั้งสิ้น 9 เดือน โดยแต่ละช่วงเวลามีขั้นตอนของการปฏิบัติการดังนี้

ขั้นที่ 1 การศึกษาปัญหา ความต้องการและบทบาทสตรีในพื้นที่จังหวัดปทุมธานี โดยการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ทั้ง 4 กลุ่ม กลุ่มละ 15 คน รวม 60 คน โดยมีเป้าหมายเพื่อการดำเนินการกิจกรรมศึกษาปัญหา ความต้องการ และบทบาทสตรี และวิเคราะห์ข้อมูล ด้วยการสนทนากลุ่มย่อย (Focus group) จำนวน 4 กลุ่ม กลุ่มละ 2 ครั้ง รวม 8 ครั้ง

ขั้นที่ 2 การดำเนินการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพร่วมกับกลุ่มสตรีทั้ง 4 กลุ่ม โดยการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) กับกลุ่มสตรี 4 กลุ่ม กลุ่มละ 20 คน รวม 80 คน มีเป้าหมายเพื่อดำเนินการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพ โดยจัดเวทีให้สมาชิกกลุ่มได้ร่วมออกแบบการดำเนินการ เพื่อจัดลำดับความสำคัญของปัญหาและความต้องการของกลุ่ม กำหนดช่วงเวลา บทบาท และประสานงานกับทรัพยากรทั้งภายในและนอกชุมชน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาศักยภาพตามที่แต่ละกลุ่มต้องการ เมื่อดำเนินการแล้วจะมีการสรุปผลการดำเนินการทั้ง 4 กลุ่ม และรวบรวมผลการดำเนินการเขียนบทสรุปการศึกษา

ขั้นที่ 3 การพัฒนาแนวทาง ส่งเสริมศักยภาพสตรีทั้ง 4 กลุ่ม โดยการถอดบทเรียนและรับฟังความเห็นจากผู้เชี่ยวชาญจากผลการศึกษา 4 พื้นที่ 4 กลุ่ม กลุ่มละ 15 คน รวม 60 คน

ผลการศึกษา

การนำเสนอผลการศึกษา คณะผู้วิจัยจะนำเสนอกลุ่มสตรี ทั้ง 4 กลุ่มในฐานะกลุ่มสตรีผู้ร่วมปฏิบัติการ โดยนำเสนอตามลำดับ ดังนี้

กลุ่มร่วมปฏิบัติการที่ 1: กลุ่มแปรรูปผลผลิต ตำบลคูขวาง อำเภอลาดหลุมแก้ว จังหวัดปทุมธานี

ชุมชนบ้านคลองบางโพธิ์ ประชากรส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลาม และมีอาชีพหลักคือ เกษตรกรรม โดยกลุ่มสตรีบ้านคลองบางโพธิ์เป็นกลุ่มที่มีการแปรรูปผลิตภัณฑ์ที่ทำจากปลา โดยเฉพาะน้ำพริก ปลาเสียบ ซึ่งมีจุดเริ่มต้นจากการรวมตัวกันของกลุ่มสตรีประมาณ 20 คน ที่ประสบปัญหาปลาที่มีจำนวนมากทำให้เกิดปัญหาปลาล้นตลาด และปลาไม่ได้ขนาดจึงนำปลามาแปรรูป เพื่อจำหน่ายเพิ่มรายได้ให้กับกลุ่ม โดยช่วงแรกมีการรวมกลุ่มและรวมหุ้นคนละ 100 บาท เพื่อนำมาเป็นต้นทุน ต่อมาได้จดทะเบียนเป็นวิสาหกิจชุมชน เพราะต้องการพัฒนาต่อยอดผลิตภัณฑ์ของกลุ่มให้มีความหลากหลาย

การศึกษาปัญหาและความต้องการของกลุ่มร่วมปฏิบัติการที่ 1

การศึกษาปัญหาและความต้องการของกลุ่มสามารถสรุปได้ว่า กลุ่มสตรีบ้านคลองบางโพธิ์มี ปัญหาในการดำเนินการกลุ่ม ดังนี้

1. ปัญหาด้านการผลิตและเงินทุน เนื่องจากศักยภาพในการผลิตของกลุ่มมีจำกัด อีกทั้งผลิตภัณฑ์ของกลุ่มไม่สามารถเก็บไว้ได้นาน จึงมีความต้องการด้านเทคโนโลยีช่วยในการผลิต เช่น เครื่องบด ปลาปั่น เครื่องปั่นพริกแกง รวมทั้งมีข้อจำกัดด้านเงินทุน เนื่องจากต้นทุนในการดำเนินการกลุ่มมาจากการรวมทุนของสมาชิกคนละ 100 บาท ทางกลุ่มจึงมีความต้องการด้านเงินทุน เพื่อพัฒนากระบวนการผลิตให้ดียิ่งขึ้น
2. ด้านศักยภาพสตรี เพื่อการพัฒนาการตลาดและการประชาสัมพันธ์ กลุ่มมีข้อจำกัดอันเนื่องมาจากสมาชิกขาดทักษะการนำเสนอผลิตภัณฑ์ของกลุ่ม และขาดทักษะการประชาสัมพันธ์ผ่านช่องทางออนไลน์ ทางกลุ่มจึงต้องการพัฒนาทักษะให้กับสมาชิกในด้านการสื่อสารและการประชาสัมพันธ์ เพื่อสร้างความมั่นใจในการนำเสนอสินค้า และต้องการประชาสัมพันธ์และจำหน่ายสินค้าทางช่องทางออนไลน์
3. ด้านมาตรฐานสินค้า เนื่องจากกลุ่มยังไม่ได้ขอรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์ เช่น มาตรฐานอาหารและยา และมาตรฐานอาหารฮาลาล ทางกลุ่มจึงต้องการขอรับรองมาตรฐานสินค้า เพื่อให้ผู้บริโภคมั่นใจในสินค้า ซึ่งอาจส่งผลต่อยอดจำหน่ายสินค้าที่เพิ่มขึ้นด้วย
4. ด้านเครือข่าย ทางกลุ่มยังขาดการรวมตัวกับเครือข่าย จึงมีความต้องการเชื่อมโยงเครือข่ายเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ ทักษะ และการร่วมมือกันพัฒนาผลิตภัณฑ์และจำหน่ายสินค้า

การดำเนินการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพสตรีกลุ่มร่วมปฏิบัติการที่ 1

สำหรับกลุ่มสตรีบ้านคลองบางโพธิ์ การดำเนินการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพสตรี ถูกแบ่งเป็น 2 ด้านหลักๆ คือ ด้านการพัฒนาตนเองและการพัฒนางาน ซึ่งมีการดำเนินการ ดังต่อไปนี้

ด้านการพัฒนาตนเอง เป็นการดำเนินการที่มุ่งเน้นไปที่การส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพสตรีในระดับบุคคล ไม่ว่าจะเป็นการพัฒนาทักษะการสื่อสาร การจำหน่ายสินค้าออนไลน์ และเรียนรู้การประชาสัมพันธ์ผ่านช่องทางออนไลน์

การเรียนรู้การจัดทำเพจเฟซบุ๊ก โดยคณะผู้วิจัยได้เชิญวิทยากรมาสอนวิธีการทำเพจเฟซบุ๊กให้น่าสนใจ เพื่อเป็นหนึ่งในช่องทางประชาสัมพันธ์ และจำหน่ายสินค้า โดยสมาชิกกลุ่มได้ฝึกทำเพจเฟซบุ๊ก การตอบกลับข้อความ การถ่ายภาพ ตกแต่งภาพ และการจัดทำรูปภาพให้น่าสนใจ

การพัฒนาความรู้และทักษะผู้ประกอบการออนไลน์ โดยมีวิทยากรมาสอนและฝึกทักษะการสื่อสาร การนำเสนอสินค้า การจำหน่ายสินค้าออนไลน์ การไลฟ์ โดยมีกรณีศึกษาการไลฟ์จำหน่ายสินค้าในหลายรูปแบบมานำเสนอ เพื่อให้สมาชิกกลุ่มได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้และเลือกรูปแบบที่เป็นตัวเอง และเหมาะสมกับกลุ่มของตนเองมากที่สุด

ด้านการพัฒนางาน เป็นการแก้ปัญหาด้านการประชาสัมพันธ์ของกลุ่ม ซึ่งมีข้อจำกัดเนื่องจากไม่มีวิธีการประชาสัมพันธ์ที่ทันสมัย จึงมีการดำเนินการดังต่อไปนี้

1. จัดทำคลิปวิดีโอ เพื่อเผยแพร่ผ่านช่องทางออนไลน์ 2 คลิป โดยการจัดทำคลิปมาจากความต้องการของกลุ่ม และสมาชิกกลุ่มเป็นผู้ให้ข้อมูลว่าต้องการให้คลิปออกมาในลักษณะใด ซึ่งสมาชิกกลุ่มมีความเห็นตรงกันว่าน้ำพริกปลาเสียบ ซึ่งเป็นผลิตภัณฑ์ของกลุ่มเป็นสิ่งที่ทางกลุ่มต้องการนำเสนอ โดยเฉพาะกรรมวิธีการผลิตที่มีความพิถีพิถันและมีหลายขั้นตอน ซึ่งทุกขั้นตอนสมาชิกกลุ่มเป็นผู้ดำเนินการทั้งสิ้น

คลิปที่ 1 เป็นคลิป การนำเสนอวิธีการทำน้ำพริกปลาเสียบ มีความยาว 4 นาที โดยบอกเล่าเรื่องราวการเตรียมวัตถุดิบ วิธีการทำ ขั้นตอนการทำ เทคนิคการทำ และวิธีการปรุงรส

คลิปที่ 2 เป็นคลิปแนะนำกลุ่มสตรี คณะกรรมการกลุ่ม สมาชิกกลุ่ม และผลิตภัณฑ์ของกลุ่ม มีความยาว 6 นาที เพื่อบอกถึงความเป็นมาของกลุ่ม วัตถุประสงค์ในการก่อตั้งกลุ่ม วิธีการทำงานของกลุ่ม ผลิตภัณฑ์ที่กลุ่มต้องการนำเสนอ และช่องทางการจำหน่ายสินค้า

2. การจัดทำป้ายประชาสัมพันธ์กลุ่ม สำหรับนำไปติดตั้งประชาสัมพันธ์ ณ จุดจำหน่ายสินค้า หรือนำไปมาใช้เป็นพื้นหลังในการไลฟ์จำหน่ายสินค้า โดยจัดทำป้ายและโปสเตอร์นำเสนอกลุ่ม และผลิตภัณฑ์ ซึ่งมีหลายขนาดเพื่อให้กลุ่มสามารถเลือกใช้ได้อย่างเหมาะสม

การสรุปบทเรียนกลุ่มร่วมปฏิบัติการที่ 1

ด้านการพัฒนาศักยภาพ: การพูดคุยกันของสมาชิกในกลุ่มนำไปสู่การวิเคราะห์ปัญหาและความต้องการร่วมกัน จนไปถึงการวางแผนการพัฒนาที่ตรงกับความต้องการของสมาชิกในกลุ่ม นอกจากนี้กลุ่มสตรีบ้านคลองบางโพธิ์ยังสะท้อนให้เห็นว่าการรวมกลุ่มอาชีพนำไปสู่การสร้างรายได้ได้จริง และที่สำคัญการรวมกลุ่มสตรีนำไปสู่การส่งเสริมทักษะทางสังคม การทำงานร่วมกัน และการสร้างความมั่นใจให้กับสมาชิกกลุ่ม ที่สำคัญการรวมกลุ่มสตรีนำไปสู่การพึ่งตนเองได้ของผู้หญิงในชุมชน ทำให้เกิดความรู้สึกมีคุณค่าและพร้อมพัฒนาตนเองเพื่อให้เกิดความมั่นใจ ซึ่งเมื่อสมาชิกกลุ่มมีความมั่นใจแล้วยังส่งผลให้เกิดการพัฒนาตามมา ทั้งทางด้านของการประชาสัมพันธ์ การจำหน่ายสินค้า ทำให้คนรู้จักกลุ่ม รู้จักผลิตภัณฑ์ และรู้จักชุมชนมากขึ้นด้วย

ข้อเสนอแนะทางการพัฒนา

1. ด้านการพัฒนาคนเพื่อการพัฒนางาน ควรมีการส่งเสริมพัฒนาตนเองของกลุ่มสตรี ทั้งด้านความรู้ ทักษะทางสังคม ทักษะการสื่อสาร การทำงานร่วมกัน และการพัฒนาบุคลิกภาพ เพื่อส่งเสริมศักยภาพสตรี และทำให้เกิดความมั่นใจในตนเองมากยิ่งขึ้น

2. ด้านการส่งเสริมการมีส่วนร่วมและการพัฒนาเครือข่าย ควรมีการส่งเสริมสตรีให้มีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชน กิจกรรมทางศาสนา ประเพณีของชุมชนอย่างต่อเนื่อง และควรมีการส่งเสริมการรวมตัวของเครือข่ายสตรี เครือข่ายชุมชน เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ แลกเปลี่ยนทรัพยากร รวมทั้งพัฒนาผลิตภัณฑ์ในชุมชนร่วมกัน

กลุ่มร่วมปฏิบัติการที่ 2: กลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปผลผลิต หมู 8 ตำบลคลองหก อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี

ชุมชนคลอง 6 ประชากรส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ และมีอาชีพหลักคือเกษตรกรรม เช่น ทำนา ทำสวน เลี้ยงสัตว์ และประมง ทำให้เกิดการพัฒนากลุ่มอาชีพจากการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร รวมถึงการพัฒนาผลิตภัณฑ์ในชุมชนที่จะนำไปสู่การสร้างคุณค่าและรายได้ให้กับคนในชุมชน โดยกลุ่มปลาแดดเดียวคลอง 6 เกิดขึ้นในปี 2554 ซึ่งในขณะนั้นตำบลคลอง 6 ประสบปัญหาอุทกภัย ทำให้ผู้นำกลุ่มในปัจจุบันต้องออกจากการทำงานโรงงานและนำเงินจากการออกจากงาน จำนวน 250,000 บาท มาเช่าที่เลี้ยงปลา แต่ประสบปัญหาน้ำเปรี้ยวทำให้ปลาตายตั้งแต่ยังไม่โตเต็มที่จึงนำปลาที่ตายใหม่ ๆ มาแปรรูปเป็นปลาเค็มแดดเดียว หลังจากนั้นจึงได้รวมกลุ่มสตรีประมาณ 15 คน ในการแปรรูปผลิตภัณฑ์ที่ทำจากปลา และในปี พ.ศ. 2558 ได้จดทะเบียนกับสำนักงานเกษตรอำเภอคลองหลวงเป็นกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปผลผลิต หมู 8 ตำบลคลองหก อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี โดยทำปลาเค็มแดดเดียวเป็นหลัก

การศึกษาปัญหาและความต้องการของกลุ่มร่วมปฏิบัติการที่ 2

การศึกษาปัญหาและความต้องการของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปผลผลิต หมู 8 ตำบลคลองหก อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี พบว่ากลุ่มมีปัญหาและความต้องการดังต่อไปนี้

1. ด้านการขยายตลาด และการประชาสัมพันธ์ กลุ่มมีศักยภาพสามารถผลิตสินค้า เพราะมีวัตถุดิบเพียงพอ และปลาเค็มแดดเดียวสามารถสืบทอดแบบสืบทอดมาแต่บรรพบุรุษได้มานาน แต่ตลาดที่จำหน่ายมีจำกัด ทางกลุ่มจึงมีความต้องการที่จะขยายตลาด ซึ่งการขยายตลาดจำเป็นต้องมีการประชาสัมพันธ์เพื่อให้ผู้บริโภครู้จักผลิตภัณฑ์ของเรามากขึ้น แต่ที่ผ่านมาการใช้การประชาสัมพันธ์แบบปากต่อปาก และการประชาสัมพันธ์ผ่าน Facebook ชื่อหน่วยปลาแดดเดียว แต่ไม่ค่อยมีการเคลื่อนไหวนัก เนื่องจากสมาชิกกลุ่มมีข้อจำกัดด้านเทคโนโลยี อีกทั้งโลโก้ที่ทางกลุ่มใช้ยังไม่โดดเด่น และไม่มีป้ายประชาสัมพันธ์เพื่อให้รู้ที่มาของผลิตภัณฑ์ กลุ่มจึงต้องการทำสื่อที่สามารถเสนอผ่านช่องทางออนไลน์ได้ และทำป้ายประชาสัมพันธ์ โดยใช้โลโก้ที่จดจำได้ง่าย และชัดเจนมากยิ่งขึ้น

2. ด้านการบรรจุภัณฑ์ โดยเฉพาะผลิตภัณฑ์ที่แปรรูปจากปลา เช่น ข้าวปลาแกะ ข้าวเหนียวปลาทอด ทางกลุ่มยังใช้กล่องหรือถุงพลาสติก ทางกลุ่มจึงต้องการพัฒนาบรรจุภัณฑ์ให้ทันสมัยตามความต้องการของคนรุ่นใหม่ที่ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม โดยเปลี่ยนมาใช้วัสดุจากธรรมชาติที่หาได้จากในชุมชนมากขึ้น

การดำเนินการส่งเสริมพัฒนาศักยภาพสตรีกลุ่มร่วมปฏิบัติการที่ 2

การดำเนินการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพสตรี ในกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปผลผลิตคลอง 6 เริ่มต้นจากการพัฒนาองค์ความรู้ ทักษะ ในการพัฒนางานของตนเอง โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. การพัฒนาด้านการตลาด มีการสำรวจตลาด 2 แห่ง ได้แก่ 1. ตลาดนัดโรงพยาบาลธรรมศาสตร์เฉลิมพระเกียรติ และ 2. ตลาดนัดอินเตอร์โซน แต่มีข้อจำกัดเรื่องของค่าเช่าพื้นที่ ซึ่งราคาค่อนข้างสูง ทางกลุ่มและคณะผู้วิจัยจึงขยายตลาดโดยการเสนอผลิตภัณฑ์แปรรูปจากปลาให้บุคคลากรในมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ได้ชิม และลองสั่งอาหารไปรับประทาน และรับทำข้าวกล่องราคาก่อนละ 50 บาท จำหน่ายเมื่อทางมหาวิทยาลัยมีงาน ซึ่งภายในกล่องเป็นอาหารแปรรูปจากปลาและปลาเค็มแดดเดียวคลอง 6 แบบพร้อมรับประทาน โดยสมาชิกจะนำสินค้าไปส่งให้ที่มหาวิทยาลัยในวันและเวลาดังกล่าว

2. การพัฒนาด้านประชาสัมพันธ์ โดยการทำป้ายประชาสัมพันธ์ ตามที่สมาชิกกลุ่มได้เสนอรูปแบบป้ายที่ต้องการ คือ ต้องการตัวอักษรที่ชัดเจน มีข้อความที่สื่อถึงกลุ่ม สมาชิกเลือกใช้คำว่า “ปลาแดดเดียวคลอง 6” พร้อมข้อความที่สื่อถึงผลิตภัณฑ์นั้นคือ “ของดีอำเภอกลองหลวง สด ใหม่ ไร้สารเจือปน” รวมทั้งการทำโลโก้สินค้า โดยให้สมาชิกกลุ่มออกแบบร่วมกัน 2 แบบ และทำเป็นตัวอย่างโลโก้ให้สมาชิกกลุ่มเลือก ซึ่งโลโก้ที่กลุ่มเลือก คือ แบบที่ 2 เนื่องจากง่าย สื่อถึงกลุ่ม และขนาดกะทัดรัด หลังจากนั้น ทางคณะผู้วิจัยได้จัดทำป้ายขนาดต่าง ๆ และโลโก้เพื่อแปะบนสินค้าให้กลุ่มใช้ในการประชาสัมพันธ์

3. การพัฒนาด้านบรรจุภัณฑ์ คณะผู้วิจัยได้ทำคลิปวิดีโอแนะนำการบรรจุภัณฑ์ด้วยใบตอง ซึ่งสามารถหาได้ในชุมชน และภาชนะที่ทำจากกระดาษที่ย่อยสลายได้ จำนวน 1 คลิป เพื่อให้กลุ่มนำไปปรับใช้กับผลิตภัณฑ์ของกลุ่ม และมีเลือกบรรจุภัณฑ์ร่วมกัน โดยคณะผู้วิจัยได้นำเสนอวัสดุที่ทำจากกระดาษ ๆ ซึ่งมีราคาที่แตกต่างกันออกไป เพื่อให้สมาชิกกลุ่มได้เลือกวัสดุในการบรรจุภัณฑ์ได้อย่างเหมาะสมยิ่งขึ้น

การสรุปบทเรียนกลุ่มร่วมปฏิบัติการที่ 2

ด้านการพัฒนาศักยภาพ: การสนทนากลุ่มย่อยทำให้สมาชิกเห็นถึงศักยภาพของกลุ่ม ปัญหาและความต้องการ และแนวทางในการพัฒนาศักยภาพของกลุ่ม ส่วนการรวมกลุ่มการพัฒนาอาชีพทำให้สมาชิกกลุ่มได้มีโอกาสในการพัฒนาตนเองทั้งด้านความรู้ ทักษะในการประกอบอาชีพ ทำให้สมาชิกมีความเชื่อมั่น เห็นศักยภาพของตนเอง และมีความเป็นผู้นำสามารถสื่อสารต่อสังคมเกี่ยวกับกลุ่มและชุมชนของตนเองได้ นอกจากนี้ การพัฒนาผลิตภัณฑ์จากชุมชน โดยใช้วัตถุดิบจากชุมชนและคนในชุมชนเป็นผู้ผลิตจะทำให้ชุมชนเป็นที่รู้จัก และนำไปสู่การยกระดับเป็นแหล่งท่องเที่ยวชุมชนที่ส่งผลต่อการพัฒนาอาชีพ และรายได้ให้กับคนในชุมชนอีกด้วย

ข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนา

1. ด้านการพัฒนาคนเพื่อการพัฒนางาน ควรมีการส่งเสริมสตรีให้มีความรู้และทักษะด้านเทคโนโลยี หรือการประชาสัมพันธ์ผลิตภัณฑ์ผ่านช่องทางออนไลน์ในเบื้องต้น เพื่อให้สมาชิกกลุ่มสามารถประชาสัมพันธ์ผลิตภัณฑ์ของกลุ่มได้อย่างต่อเนื่อง

2. ด้านการพัฒนาองค์ความรู้และพัฒนางานจากสมาชิกหลายช่วงวัย ควรมีการส่งเสริมกิจกรรมกลุ่มร่วมกันระหว่างกลุ่มสตรีวัยกลางคน วัยรุ่น วัยเด็ก และวัยสูงอายุ เพื่อให้เกิดการถ่ายทอดองค์ความรู้ และแลกเปลี่ยนประสบการณ์ร่วมกัน

3. ด้านการพัฒนาเครือข่าย ควรมีการส่งเสริมและพัฒนาเครือข่ายกลุ่มสตรีที่แปรรูปผลิตภัณฑ์จากปลาในจังหวัดปทุมธานีซึ่งมีหลายกลุ่ม เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ร่วมกัน และต่อยอดไปสู่การพัฒนาผลิตภัณฑ์ในอนาคต

กลุ่มร่วมปฏิบัติการที่ 3 : กลุ่มแปรรูปผักตบชวาคันทรี่พาร์ค15 ตำบลบางเตย อำเภอสสามโคก จังหวัดปทุมธานี

หมู่บ้านคันทรี่พาร์คมีลักษณะเป็นชุมชนหมู่บ้านจัดสรร มีศูนย์เรียนรู้ชุมชนเป็นศูนย์กลางในการประชุมสำหรับจัดกิจกรรมต่าง ๆ ภายในชุมชน บริเวณหลังหมู่บ้านมีลักษณะเป็นคูคลอง โดยภายในคูคลองมีผักตบชวาเป็นจำนวนมาก ภาคท้องถิ่นโดยมีเทศบาลเป็นองค์กรในการนำร่องโครงการเรื่องการแปรรูปผักตบชวา โดยกลุ่มแปรรูปผักตบชวาเริ่มมีการก่อตั้งกลุ่มในปี พ.ศ. 2563 ซึ่งเป็นช่วงของสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 โดยมีการจัดหาทุนผ่านการระดมทุนจากสมาชิกและการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ และนำเงินส่วนที่ได้ทั้งหมดมาเป็นกองกลางเพื่อจัดซื้ออุปกรณ์สำหรับการผลิตและการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ ซึ่งทางกลุ่มได้รับการสนับสนุนเป็นอย่างดีจากองค์กรทั้งภายในและนอกชุมชน เช่น ผู้ใหญ่ของหมู่บ้าน เทศบาล กศน. ในพื้นที่ในการสนับสนุนการจัดฝึกอบรมและให้ความรู้ และจากมหาวิทยาลัยมหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์ในการเข้ามาอบรมส่งเสริมการพัฒนาผลิตภัณฑ์และการทำการตลาดออนไลน์

การศึกษาปัญหาและความต้องการของกลุ่มร่วมปฏิบัติการครั้งที่ 3

จากการศึกษาปัญหาและความต้องการของกลุ่มแปรรูปผักตบชวาคันทรี่พาร์ค 15 ตำบลบางเตย อำเภอสสามโคก จังหวัดปทุมธานี พบว่ากลุ่มมีปัญหาและความต้องการดังต่อไปนี้

1. ด้านมาตรฐานสินค้าและกำลังการผลิต เนื่องจากการผลิตสินค้าเป็นการผลิตโดยใช้ฝีมือทักษะและประสบการณ์ของสมาชิก ซึ่งสมาชิกแต่ละคนที่มีไม่เท่ากันส่งผลให้ผลผลิตที่ออกมาจำหน่ายจึงไม่เป็นมาตรฐานเดียวกัน อีกทั้งจำนวนคนผลิต และระยะเวลาของการผลิตที่มีจำกัดเนื่องจากสมาชิกส่วนใหญ่มีงานประจำจึงส่งผลให้ความสามารถในการผลิตสินค้าลดลง ไม่สามารถผลิตสินค้าได้เพียงพอต่อความต้องการของตลาด

2. ด้านการจำหน่ายสินค้า และการเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ เนื่องจากมีตลาดสำหรับการจำหน่ายที่จำกัด และมาตรฐานของสินค้าที่ยังไม่เป็นไปในลักษณะที่คล้ายคลึงกัน รวมทั้งรูปแบบของผลิตภัณฑ์ยังไม่ทันสมัย และแบรนด์ของสินค้ายังไม่เป็นที่รู้จักมากนัก กลุ่มจึงมีความต้องการศึกษา ดูงาน เพื่อนำความรู้มาพัฒนาต่อยอดสินค้าของกลุ่ม ตั้งแต่กระบวนการออกแบบ จนกระทั่งการสร้างผลิตภัณฑ์จากผักตบชวา และจำหน่ายผลิตภัณฑ์ภายใต้ชื่อแบรนด์ว่า “นานาผักตบ” มาจากชื่อของประธานกลุ่ม ซึ่งเป็นกำลังสำคัญในการรวมกลุ่มสมาชิกและขับเคลื่อนกิจกรรมกลุ่ม

3. ด้านการบริหารจัดการกลุ่ม โดยเฉพาะด้านการบริการการเงิน เช่น การจัดการกลุ่มทุนซื้อปัจจัยการผลิตให้มีความเพียงพอต่อความต้องการของกลุ่ม และสามารถนำไปใช้เพื่อการสร้างหรือพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ เป็นต้น

การดำเนินการส่งเสริมพัฒนาศักยภาพสตรีกลุ่มร่วมปฏิบัติการที่ 3

การดำเนินการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพสตรี ในกลุ่มแปรรูปผักตบชวาคันทรี่พาร์ค 15 ตำบลบางเตย อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี เริ่มต้นจากการดำเนินการ ปฏิบัติการ และผลลัพธ์ โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ด้านการดำเนินการ มีการจัดประชุมกลุ่มย่อย เพื่อร่วมเสนอปัญหาและความต้องการในการพัฒนา กลุ่ม ความต้องการ แนวทางการส่งเสริมพัฒนาสนับสนุนศักยภาพของกลุ่มตามปัญหาความต้องการ และศักยภาพที่ร่วมกันค้นเจอ

2. ด้านการปฏิบัติการ โดยมีการจัดการศึกษาดูงาน ณ ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนอำเภอภาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้กระบวนการแปรรูปผลิตภัณฑ์ผักตบ ประชุมกลุ่มย่อยกับวิทยากรนอกชุมชน มีการนัดหมายเวลาเพื่อเรียนรู้โดยใช้วิธีการอบรมเชิงปฏิบัติการ และอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ของกลุ่ม

3. ด้านผลลัพธ์ กลุ่มมีการตัดสินใจร่วมกันในการเลือกเรียนการออกแบบผลิตภัณฑ์และการทำไวน์มัลเบอร์รี่ในการผลิตเป็นผลิตภัณฑ์ใหม่ของกลุ่ม และมีการอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อทำไวน์ และตกแต่งผลิตภัณฑ์เพื่อเพิ่มมูลค่าทางการผลิต

การสรุปบทเรียนกลุ่มร่วมปฏิบัติการที่ 3

ด้านการพัฒนาศักยภาพ: การส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้เพื่อเกิดการพัฒนาและต่อยอดผลิตภัณฑ์ในกลุ่ม ชุมชน ให้สามารถสร้างมูลค่าของสินค้า และมีการพัฒนาแบรนด์ที่มีลักษณะเฉพาะกลุ่ม รวมทั้งเป็นส่วนหนึ่งในการสนับสนุนให้เกิดการปรับใช้ผลิตภัณฑ์ในและนอกชุมชนเพื่อสร้างผลิตภัณฑ์ใหม่ที่สามารถเพิ่มรายได้ให้แก่สมาชิกและผู้สนใจ และส่งเสริมให้เกิดการบริหารจัดการกลุ่มทั้งในมิติด้านการบริหารเงินทุน วัสดุอุปกรณ์ และการวางตลาดสินค้า

ข้อเสนอแนวทางการพัฒนา

1. ด้านการพัฒนาองค์ความรู้ ทักษะ ประสบการณ์ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ ควรมีการส่งเสริมด้านการศึกษาดูงาน เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ในสถานที่ที่มีความเหมาะสม

2. ด้านการพัฒนาหลักสูตรที่สอดคล้องกับกลุ่มสตรี ควรมีการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการที่มีการออกแบบหลักสูตรให้มีความยืดหยุ่น สามารถปรับได้ตามความต้องการและศักยภาพในการเรียนรู้ของสมาชิกทั้งในเรื่องของเวลา สถานที่ และเนื้อหา

3. ด้านการพัฒนาเครือข่าย ควรมีเครือข่ายในการทำงาน เพื่อแลกเปลี่ยนรู้จากทั้งภายในชุมชนใกล้เคียงและสถาบันทางสังคม

กลุ่มร่วมปฏิบัติการที่ 4 กลุ่มแม่บ้านแสงตะวัน ตำบลกระแซง อำเภอสามโคก จังหวัด

ปทุมธานี

กลุ่มแม่บ้านแสงตะวัน ตั้งอยู่ในอำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี บริเวณฝั่งขวาของแม่น้ำเจ้าพระยา ส่งผลให้พื้นที่มีลักษณะที่เหมาะสมสำหรับการทำการเกษตร โดยในปี พ.ศ.2548 มีการจัดตั้งกลุ่ม “แม่บ้านแสงตะวัน” ขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อนำผลผลิตทางการเกษตรมาแปรรูป และในปี พ.ศ.2559 กลุ่มแม่บ้านแสงตะวันได้เข้าร่วมโครงการในพระราชดำริ เรื่องข้าว และจัดทำโครงการฟางข้าวในแผ่นดินพ้อมาทำเป็นกระดาดและแปรรูปผลิตภัณฑ์ภายใต้ความร่วมมือจากสถาบันราชมงคลอุปการะในการทำงานชุมชนด้วยการนำความรู้สู่ชุมชน และในปี พ.ศ.2561 สถาบันเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรีได้นำความรู้จากโครงการพัฒนาเส้นใยกล้วยเป็นผลิตภัณฑ์เครื่องแต่งกายและสิ่งทอ มาถ่ายทอดและต่อยอดสู่ชุมชน ด้วยการอบรมให้กลุ่มอาชีพ จำนวน 4 หลักสูตร จนได้รับการคัดเลือกเป็นผ้าประจำจังหวัดปทุมธานี และได้รับการตั้งชื่อว่า “ผ้าบัวหลวง” ซึ่งเป็นสัญลักษณ์ประจำจังหวัดปทุมธานี และนำมาซึ่งความภาคภูมิใจแก่สมาชิกกลุ่มและคนในชุมชน

การศึกษาปัญหาและความต้องการกลุ่มร่วมปฏิบัติการครั้งที่ 4

1. ด้านการสื่อสารเรื่องราวของกลุ่มแม่บ้านแสงตะวันในการสร้างคุณค่าที่เพิ่มมูลค่าให้กับผ้าใยกล้วยบัวหลวง กลุ่มมีศักยภาพในการผลิต และการสร้างคุณค่าของผ้าแต่มีปัญหาด้านการสื่อสารเรื่องราวที่สะท้อนให้เห็นถึงเรื่องราวที่เห็นชีวิต และการสะท้อนเรื่องราวของการผลิตตั้งแต่จุดเริ่มต้น
2. ด้านการขยายตลาด โดยการเปิดพื้นที่ในการขายผลิตภัณฑ์ให้มีความหลากหลายมากขึ้น ไม่จำกัดรูปแบบการผลิตเป็นเสื้อผ้า หรือของฝาก แต่ผลิตเพื่อตอบสนองความต้องการของลูกค้า โดยให้ลูกค้าสามารถเลือกออกแบบเอง สั่งตัดเย็บเป็นสินค้าที่ต้องการได้
3. ด้านการผลิตสื่อเพื่อสื่อสารเรื่องราวความเป็นมาของผ้าใยกล้วยบัวหลวง และความสามารถที่หลากหลายของชุมชนทั้งวัตถุดิบ และความสามารถในการผลิตสินค้าตามคำสั่งซื้อจากลูกค้าทั่วไปและลูกค้าที่เป็นนักออกแบบผ้าและผลิตภัณฑ์

การดำเนินการส่งเสริมพัฒนาศักยภาพสตรีกลุ่มร่วมปฏิบัติการที่ 4

การดำเนินการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพสตรี ในกลุ่มแม่บ้านแสงตะวันเริ่มต้นจากการศึกษาปัญหาและความต้องการของกลุ่ม และดำเนินการผลิตสื่อเล่าเรื่องความเป็นมาเพื่อเล่าเรื่องความเป็นมาของผลิตภัณฑ์ โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. สื่อเรื่องสั้น ซึ่งมีความยาวประมาณ 5-10 นาทีในการเล่าเรื่องราวให้กับคนในสังคมได้รับรู้คุณค่าของผ้าใยกล้วย อันเป็นการขยายตลาดทางอ้อม ให้กับลูกค้ากลุ่มอื่นในสังคม โดยมีการดำเนินเรื่องผ่านประธานกลุ่มแม่บ้านแสงตะวัน “พีเก้” คุณบุญญา บัวหลวง ซึ่งเป็นบุคคลที่มีความสำคัญในการเชื่อมโยงเครือข่ายทางสังคมทั้งหน่วยงานภาครัฐ สถาบันการศึกษา และสถาบันศาสนา มีการดำเนินเรื่องตั้งแต่เริ่มต้นก่อตั้งกลุ่มแม่บ้านแสงตะวัน ใน พ.ศ.2548 การเข้าร่วมโครงการในพระราชดำริ อนุรักษ์พันธุกรรมพืช เรื่องข้าว ร่วมกับมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ปี พ.ศ.2559 จนกระทั่งกลุ่มได้มีการเริ่มทอผ้าเพื่อผลิตขึ้นเอง ในปี พ.ศ.2561

2. สื่อที่ผลิตเป็นกระดาดสำหรับแขวนสินค้า โดยการผลิตกระดาดจากใยกล้วยขนาดเล็กที่บรรยายเรื่องราวเกี่ยวกับผ้าใยกล้วยบัวหลวง เรื่องย่อของกลุ่มแม่บ้านแสงตะวันในการทำผ้าใยกล้วยบัวหลวงเหมือนหนังสือ เพื่อสร้างทั้งคุณค่าและมูลค่าให้แก่สินค้าในเวลาเดียวกัน

การสรุปบทเรียนกลุ่มร่วมปฏิบัติการที่ 4

ด้านการพัฒนาศักยภาพ: ด้านการพัฒนาศักยภาพสตรีของกลุ่มแม่บ้านแสงตะวันเกิดขึ้นจากองค์ประกอบหลายส่วนไม่ว่าจะเป็น องค์ประกอบของการพัฒนาผลิตภัณฑ์โดยใช้ทรัพยากรพื้นฐานของชุมชน โดยใช้ “ใยกล้วย” เป็นวัตถุดิบในการแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ของกลุ่ม ในการตอบโจทย์การพัฒนาทรัพยากรชุมชน การลดปริมาณขยะเพื่อส่งเสริมสิ่งแวดล้อมชุมชน และสร้างอัตลักษณ์ให้แก่ชุมชน รวมทั้งองค์ประกอบของการทำงานร่วมกับเครือข่ายทั้งภายในและนอกพื้นที่ชุมชน หน่วยงานภาครัฐ สถาบันการศึกษา โดยมีการวัดผลอย่างต่อเนื่องเป็นระยะเวลาหลายปี จนกลุ่มสามารถพึ่งพาตนเองได้ มีความสามารถในการบริหารจัดการกลุ่มและพัฒนาผลิตภัณฑ์ของตนเองอย่างต่อเนื่อง ทำให้สมาชิกมีโอกาสได้รับการอบรมอย่างครบวงจร และองค์ประกอบของความเข้มแข็งของผู้นำ ที่มีศักยภาพ มีความสามารถในการประสานงานกับเครือข่าย และการระดมทรัพยากรที่สำคัญสู่ชุมชน นอกจากนี้กลุ่มแม่บ้านแสงตะวันยังพัฒนาตนเองบนพื้นฐานความสุขผ่านการร่วมแรงร่วมใจสร้างคุณค่าให้แก่สมาชิกกลุ่มในการทำงานตั้งแต่ต้นทางยังปลายทางการผลิต จึงสามารถสร้างคุณค่าบนมูลค่าของสินค้าควบคู่กับความภาคภูมิใจให้แก่ชุมชนและสมาชิกได้

ข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนา

1. ด้านการพัฒนาคน และการพัฒนางาน ควรมีการส่งเสริมให้สตรีมีองค์ความรู้ในการประกอบอาชีพ ร่วมกับความรู้ทางการตลาด หรือมีการจัดหาพื้นที่สำหรับจัดจำหน่ายสินค้า เพื่อเพิ่มความมั่นคงในมิติด้านอาชีพและรายได้ให้แก่สตรีในระยะยาว รวมทั้งส่งเสริมให้เยาวชนสตรีในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในกลุ่มมากขึ้น เพื่อสานต่องานของชุมชนและสร้างความมั่นคงทางด้านอาชีพให้แก่เยาวชนสตรีในรุ่นต่อไป

2) ด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์ ควรมีการพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้ลักษณะที่แตกต่างหลากหลาย มีความทันสมัย และสามารถนำเสนอเรื่องราวความเป็นมาของกลุ่มสตรีผ่านระบบออนไลน์เพื่อขยายฐานข้อมูล และส่งเสริมการขาย หรือการทำให้สินค้ามีส่วนสำคัญในการสร้างคุณค่าเพิ่มให้กับผลิตภัณฑ์และเป็นจุดขายให้แก่สินค้า

อภิปรายผลการศึกษา

บทบาทสตรีและการเสริมพลังอำนาจ

จากข้อมูลที่ได้จาก 4 กลุ่มร่วมปฏิบัติสะท้อนให้เห็นว่า ผู้หญิงในชุมชนหารายได้จากทรัพยากรที่มีในชุมชนเป็นหลัก การรวมกลุ่มสตรีมีวัตถุประสงค์เดียวกันคือเพื่อพัฒนาอาชีพ สร้างรายได้ และสร้างคุณค่าให้กับตนเอง กลุ่ม และชุมชน และทั้ง 4 กลุ่มปฏิบัติการ มีสมาชิกที่มีศักยภาพในการจัดหาวัตถุดิบในชุมชนเพื่อนำมาพัฒนาต่อยอดเป็นผลิตภัณฑ์ชุมชนที่สามารถจำหน่ายและสร้างรายได้ให้กับตนเองและกลุ่มได้ สอดคล้องกับงานของ ชีรนาถ กาญจนอักษร ที่อธิบายว่า ผู้หญิงมีบทบาทสำคัญตลอดกระบวนการผลิต เริ่มจากผลิต

กำลังคน การหาปัจจัย การจำหน่ายสินค้า ซึ่งเป็นการปรับตัวของผู้หญิงที่นำไปสู่การสร้างรายได้ให้ตนเองและสามารถดูแลครอบครัวได้

บทบาทของสมาชิกในกลุ่มสตรีจึงสะท้อนให้เห็นว่าผู้หญิงมีศักยภาพมากกว่าการเป็นผู้ดูแลที่ต้องอยู่บ้านเพื่อดูแลลูกและสามีเท่านั้น แต่ผู้หญิงสามารถเป็นผู้หารายได้เพื่อจุนเจือครอบครัวเช่นเดียวกับสมาชิกคนอื่น ๆ แต่การที่ผู้หญิงต้องทำงานบ้านและต้องเป็นผู้ดูแลนั้นเป็นเพราะความคาดหวังของสังคม โดย วรวิทย์ เจริญเลิศ อธิบายว่า ความคาดหวังของสังคมต่อบทบาทการเป็นมารดาของผู้หญิงทำให้ผู้หญิงหลายคนต้องเลือกที่จะเลี้ยงดูบุตรเป็นหลัก ส่วนการทำงานหารายได้เป็นบทบาทรอง และต้องยอมรับว่าหากเลือกบทบาทใดเป็นบทบาทหลักแล้ว อีกบทบาทหนึ่งอาจพร่องไป เห็นได้จาก สมาชิกหลายคนเลือกช่วงเวลาในการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม นอกเหนือจากช่วงเวลาทำภารกิจครอบครัว ทำให้ช่วงเวลาในการเรียนรู้ในการพัฒนาตนเองและพัฒนางานถูกเลื่อนออกไป สอดคล้องกับงานของเมทีนิ พงษ์เวช ที่อธิบาย ว่าสตรีมีบทบาทหลัก คือ การเป็นผู้ดูแลในฐานะมารดา และภรรยาแม้จะทำงานหารายได้ได้ แต่สังคมยังคาดหวังให้ทำหน้าที่มารดา และภรรยาเป็นหลัก

อย่างไรก็ตาม การรวมกลุ่มสตรีของกลุ่มปฏิบัติการทั้ง 4 ทำให้เห็นว่าการทำบทบาทหลักในการดูแลครอบครัว และบทบาทรองในการทำงานนอกบ้านเป็นสองบทบาทที่ผู้หญิงสามารถทำไปพร้อม ๆ กันได้ และบทบาทในการเป็นสมาชิกกลุ่ม ไม่ได้ตอบสนองความต้องการของผู้หญิงในด้านเศรษฐกิจเท่านั้น แต่ยังส่งผลต่อความรู้สึกมีคุณค่าที่ผู้หญิงสามารถตัดสินใจทำบทบาทอื่น ๆ ตามที่ตนต้องการได้ โดย จารุวรรณ จินตามงคล อธิบายว่ากระบวนการพัฒนาและความสามารถในการดำเนินชีวิตที่สามารถตัดสินใจได้ด้วยตนเองคือการเสริมพลังอำนาจ กิจกรรมในกลุ่มจึงสะท้อนอำนาจในตัวผู้หญิงที่ส่งผลต่อกลุ่มและชุมชนทำให้ทั้ง 3 ส่วนพัฒนาไปในทางที่ดีขึ้น สอดคล้องกับงานของบริตติง ที่อธิบายว่าการเสริมพลังอำนาจเป็นกระบวนการช่วยให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้น ด้วยการเพิ่มศักยภาพให้บุคคลเกิดความมั่นใจและกล้าตัดสินใจแก้ปัญหาต่าง ๆ ด้วยตนเอง

การพัฒนาศักยภาพสตรี การพัฒนางาน และการพัฒนาเครือข่าย

จากการศึกษาในครั้งนี้ชี้ให้เห็นว่า การพัฒนาศักยภาพสตรีจำเป็นต้องพัฒนาทั้งในระดับบุคคลและกลุ่ม และชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับงานของสนธยา พลศรี ที่ระบุว่า การพัฒนากลุ่มให้มีความเข้มแข็งและยั่งยืนควรมีการสร้างแรงจูงใจให้สมาชิกตระหนักถึงความจำเป็นของการพัฒนากลุ่ม และการพัฒนาความสามารถของสมาชิกในกลุ่ม เช่นเดียวกับแนวคิดการเสริมพลังอำนาจของซิมเมอร์แมน ที่กล่าวถึงการเสริมพลังอำนาจว่าเป็นกระบวนการทั้งในระดับบุคคล องค์กร และชุมชน ที่ทำให้เกิดผลลัพธ์ คือ การที่บุคคลมีความรู้สึกรับพลังอำนาจ มองเห็นศักยภาพของตนเอง มีส่วนร่วมในการดำเนินการต่าง ๆ และแก้ไขปัญหาอย่างเหมาะสม ทั้งยังสามารถแสวงหาทรัพยากรพัฒนาเครือข่ายเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมในทำกิจกรรมร่วมกันได้อีกด้วย

เพราะฉะนั้น นอกจากผลลัพธ์ของกลุ่มสตรีที่เป็นรูปธรรม เช่น คุณภาพของผลิตภัณฑ์ที่มีประสิทธิภาพมากกว่าเดิม ตลาดใหม่ที่คั่นเจอ การพัฒนาด้านการประชาสัมพันธ์ที่บอกเล่าเรื่องราวของกลุ่ม อีก 1 ผลลัพธ์อีกที่กลุ่มปฏิบัติการทั้ง 4 ได้รับคือ การมีเครือข่ายในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน เห็นได้จาก สมาชิก

เครือข่ายทั้งเก่า และใหม่ต่างเข้ามามีส่วนสนับสนุน ส่งเสริมการทำงานของกลุ่ม ซึ่งนำไปสู่การพัฒนาศักยภาพของกลุ่มและเครือข่ายไปพร้อมๆ กันโดยเริ่มจากการมองเห็นปัญหาร่วมกัน ร่วมกันคิด และวิเคราะห์ก่อนจะออกแบบการดำเนินการร่วมกัน นั่นคือผลลัพธ์ที่นับได้ว่าประสบผลในการดำเนินการ

สรุป

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ทำให้เห็นถึงบทบาทของผู้หญิงที่เชื่อมโยงกับปัญหาและความต้องการของพวกเขา การพัฒนาศักยภาพของตนเอง กลุ่ม และชุมชน มีขึ้นเพื่อให้ผู้หญิงมีอิสระในการใช้ชีวิต สามารถเลือกทำบทบาทที่ตนเองต้องการได้อย่างเต็มศักยภาพ ซึ่งทำให้พวกเขารู้สึกมีพลังอำนาจ โดยผู้หญิงไม่จำเป็นต้องพัฒนาบทบาทการเป็นผู้ดูแลในครอบครัวเท่านั้น แต่สามารถพัฒนาตนเองเพื่อทำบทบาทด้านอื่นๆ เช่น การเป็นผู้หารายได้สนับสนุนครอบครัว การส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพกลุ่มสตรีในครั้งนี้ จึงเริ่มจากการให้สมาชิกกลุ่มเห็นศักยภาพของตนเอง และสามารถวิเคราะห์ปัญหาและความต้องการของตนเองได้ การพัฒนาศักยภาพสตรีจึงเป็นการพัฒนาทั้งในระดับบุคคล ไม่ว่าจะเป็นการเสริมสร้างบุคลิกภาพที่ดี การสร้างความมั่นใจ การพัฒนาระดับกลุ่มโดยการส่งเสริมองค์ความรู้และทักษะที่จำเป็นต่อการพัฒนาให้กับสมาชิก ทั้งทักษะการสื่อสาร การประชาสัมพันธ์ การจำหน่ายสินค้า รวมไปถึงการพัฒนาระดับนโยบายจากผลการศึกษาทำให้เห็นว่าหลักสูตรสำหรับพัฒนาศักยภาพผู้หญิงอาจต้องออกแบบให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตและบริบททางสังคม รวมทั้งปัญหาและความต้องการของผู้หญิงอย่างแท้จริง จึงอาจเป็นการพัฒนาหลักสูตรระยะสั้นเชิงปฏิบัติการเพื่อให้ผู้หญิงสามารถเข้าร่วมได้มากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในระดับบุคคล

1. ควรมีการส่งเสริมและพัฒนาบุคลิกภาพ เพื่อให้มีความมั่นใจในตนเอง และพัฒนาศักยภาพสมาชิกตามความสนใจและความถนัด เพื่อให้เกิดความชำนาญสามารถนำมาพัฒนาตนเอง และพัฒนางานได้จริง

2. ควรมีการพัฒนาศักยภาพสตรีในหลายช่วงวัย เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน ซึ่งสามารถสานต่องานของกลุ่มและชุมชนให้กับเด็กและเยาวชนในรุ่นต่อไปได้

ข้อเสนอแนะในระดับกลุ่ม

1. กลุ่มสตรีควรมีการประชุมทั้งแบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการ เพื่อกำหนดแนวทางการดำเนินกลุ่มร่วมกัน และควรสร้างการมีส่วนร่วมให้กับสมาชิกในหลายระดับ ทั้งในระดับกลุ่ม ชุมชน และการมีส่วนร่วมกับองค์กรภายนอก

2. กลุ่มสตรีควรนำบทเรียนรู้ในการทำงานร่วมกับสถาบันทางสังคมหรือองค์กรต่างๆ มาถ่ายทอดให้กับสมาชิกในชุมชนที่สนใจ

3. กลุ่มสตรีควรใช้วัสดุ อุปกรณ์ในชุมชนให้มากที่สุด เพื่อสร้างเอกลักษณ์เฉพาะของกลุ่มบนฐานชุมชน เพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ และเพิ่มคุณค่าให้กับชุมชน

4. กลุ่มสตรีควรมีการประสาน ติดต่อเพื่อค้นหาแหล่งทรัพยากรที่เป็นหน่วยงาน องค์กรทั้ง ภาครัฐ เอกชนมาร่วมเป็นหุ้นส่วนการทำงาน

ข้อเสนอในระดับนโยบาย

1. การพัฒนาสตรีด้านอาชีพ ควรเพิ่มความรู้เรื่องการตลาด หรือควรวาดตลาดสำหรับการจัด จำหน่ายสินค้า เพื่อเพิ่มความมั่นคงด้านอาชีพและรายได้ให้กับสตรีในระยะยาว
2. การพัฒนาสตรีด้านเทคโนโลยี ควรมีการส่งเสริมความรู้และทักษะด้านเทคโนโลยี หรือการ ประชาสัมพันธ์ผลิตภัณฑ์ผ่านช่องทางออนไลน์ในเบื้องต้น รวมทั้งการนำเสนอเรื่องราวความเป็นมาของกลุ่ม สตรีหรือสินค้า เพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ และทำให้สมาชิกกลุ่มสามารถประชาสัมพันธ์ผลิตภัณฑ์ของกลุ่มได้ อย่างต่อเนื่อง
3. การส่งเสริมการพัฒนาเครือข่ายสตรี ควรส่งเสริมการรวมตัวเป็นเครือข่าย ทั้งเครือข่าย สตรี การเครือข่ายสตรีหลายช่วงวัย เครือข่ายชุมชน เพื่อส่งเสริมการแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ ร่วมกันจากรุ่นสู่รุ่น จากเครือข่ายสู่เครือข่าย และการพัฒนาทักษะต่าง ๆ ที่จำเป็นต่อการพัฒนาผลิตภัณฑ์ใน ชุมชน
4. การพัฒนาหลักสูตรเพื่อส่งเสริมองค์ความรู้และทักษะให้กับกลุ่มสตรี ควรเป็นหลักสูตร ระยะสั้น ด้วยวิธีการอบรมเชิงปฏิบัติการออกแบบหลักสูตรให้ยืดหยุ่นปรับตามความต้องการและศักยภาพของ การเรียนรู้ของสมาชิก เพื่อให้กลุ่มสตรีสามารถเข้าร่วมได้จริง

บรรณานุกรม

- กิตติวิภา สุวรรณรัตน์. (2545). การสร้างพลังอำนาจในตนเองของสตรีที่ประสบปัญหาความรุนแรงในครอบครัว: ศึกษาเฉพาะกรณีศูนย์พิทักษ์สิทธิสตรี มูลนิธิเพื่อนหญิง. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- จารุวรรณ จินตามงคล. (2541). ผลการใช้โปรแกรมการเสริมสร้างพลังอำนาจต่อความสามารถในการเผชิญ ปัญหาของผู้ป่วยจิตเวช. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ธีรนาถ กาญจนอักษร. (2542). หญิงชายกับการเปลี่ยนแปลงสังคม. กรุงเทพมหานคร : เอ็ดดิสันเพรสโปรดักส์.
- ปรานี วงษ์เทศ. (2559). เพศและวัฒนธรรม. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์นาตาแฮก.
- ปาริชาติ วลัยเสถียร และคณะ. (2543). กระบวนการและเทคนิคการทำงานของนักพัฒนา. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).
- มูลนิธิชุมชนท้องถิ่นพัฒนา. (ธันวาคม 2563). การประเมินความเสียหายผลกระทบและการปรับตัวของชุมชน ท้องถิ่นต่อภาวะโรคระบาด COVID-19 [ออนไลน์]. สืบค้นจาก <https://www.kpi.ac.th/uploads/pdf/7IX8AQpyC1B7wJlwgxNBQpYWzORibPrFAbyR0Ixn.pdf>

เมทินี พงษ์เวช. (2541). ผู้หญิงบนเส้นทางแห่งอำนาจและการตัดสินใจ. กรุงเทพมหานคร: สถาบันวิจัย
บทบาทหญิงชายและการพัฒนา.

- วรวิทย์ เจริญเลิศ. (2543). เศรษฐกิจไทยในระบบเศรษฐกิจโลกในพลวัตไทย: มุมมองจากเศรษฐศาสตร์การเมือง. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- สนธยา พลศรี. (2556). การพัฒนาความสามารถของบุคคลและกลุ่ม. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์.
- สมาคมเครือข่ายโอบอลคอมแพ็คแห่งประเทศไทย. (ม.ป.ป.). ความเสี่ยงของผู้หญิงที่พบเห็นได้ทั่วโลกขณะเกิดวิกฤติโควิด-19 [ออนไลน์]. สืบค้นจาก <https://globalcompact-th.com/highlights/detail/57#>
- อมรา พงศาพิชญ์. (2548). เพศสถานะและเพศวิถีในสังคมไทย. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Breeding. R.R. (2008). Empowerment as a function of contextual self-understanding. *Rehabilitation Counseling Bulletin*. 51:96-106.
- Zimmerman, M.A. (2000). Empowerment theory; Psychological, Organizational, and Community levels of analysis. In J. Rappaport & E. Seidman (Eds.), *Handbook of Community Psychology* (pp.46-63). Kluwer Academic Publishers. https://doi.org/10.1007/978-1-4615-4193-6_2